
joods-wetenschappelijke onderwerpen en op het terrein van de pedagogiek. Hierin zien we een voortgaande professionalisering van de beroepsgroep, wat ook leidt tot een toenemend aantal hogere rangen en tot godsdienstonderwijzers die zich opwerken tot rabbijn. Tegen deze achtergrond protesteerde Achawah dan ook fel als lager gekwalificeerden functies kregen die eigenlijk gereserveerd waren voor een leraar met een hogere rang. Met name op het platteland kon dat de nodige problemen veroorzaken. Joodse gemeenten hadden het liefst een godsdienstonderwijzer die breed inzetbaar was en gaven daarom ook de voorkeur aan iemand die daarnaast bevoegd was om als sjouchet (ritueel slachter) op te treden, boven een godsdienstonderwijzer met de middelste of hoogste rang.

Daarnaast werd door Achawah voorgesteld dat jongeren van achttien, negentien jaar niet direct een volledige eigen joodse gemeente toevertrouwd zouden krijgen, maar eerst een aantal jaren onder toezicht van een volleurde godsdienstonderwijzer zouden werken. Eveneens werd over de kleding gesproken. Op het platteland was het gebruik geworden dat de godsdienstonderwijzer als de 'rebbe' van de kehilla (gemeente) een witte das droeg als teken van zijn geestelijk ambt. In de grote steden deden godsdienstonderwijzers dat niet, omdat ze daardoor als concurrentie voor de rabbijnen beschouwd zouden worden. Polak vond, meer dan kleding, de inhoud echter belangrijk.³³

Waar door de regulering in de eerste helft van de negentiende eeuw van bovenaf de beroepsgroep van 'Israëlitische godsdienstonderwijzers' aan elkaar was verbonden, zien we in de tweede helft van de eeuw de godsdienstonderwijzers zelf het heft in eigen hand nemen en met het nodige zelfbewustzijn zich organiseren in vakverenigingen. Daardoor krijgen de godsdienstonderwijzers als meest omvangrijke groep religieuze professionals in joods Nederland pas een duidelijk aanspreekpunt en verwerven ze zo ook stem in de bredere discussies in de gemeenschap. Een pleidooi voor betere arbeidsvoorwaarden en voor intellectuele en morele verheffing van de godsdienstonderwijzers zelf grijpen daarbij in elkaar: alleen deze maatregelen zouden het respect voor de beroepsgroep doen toenemen.

Toen in 1934 bij het jubileum van Achawah werd teruggekeken, werd de situatie voor de start van de vereniging somber afgeschilderd: 'Dan zullen zij zien, hoe de godsdienstleeraar was de tober, de hongerlijder, die naar de oogen van zijn superieuren keek, wien elk oogenblik ontslag dreigde, wien te allen tijde het spook van armoe en kommer aangrijsde. Niemand kwam voor hen op; niemand trok zich zijner aan.' Maar dankzij Achawah was dit veranderd: '... dat onze stand zijn eigenwaarde herwonnen heeft, dat

³³ Polak, *Het streven*, 13-14.